

Tuusniemen kunta

Menestyvä maaseutu!

Maaseutuohjelma 2018-2021

Ehdotus maaseudun kehittämisen
toimenpiteiksi

Hyväksytty
Kunnanvaltuusto pvm ____/____2018

TAUSTA

Tuusniemen kunnan ensimmäinen Maaseutuohjelma käsitti vuodet 2007-2017. Nykymuodossaan hallinnoitu ohjelma hyväksyttiin valtuustossa syksyllä 2015. Ohjelma laadittiin koskemaan vuosia 2015-2018.

Maaseutuohjelmaa seuraamaan ja päivittämään kunnanhallitus nimesi ohjelma-asiakirjan mukaisesti maaseudun kehittämisen työryhmän (Make- ryhmä), jossa on useiden sidosryhmien edustajia. Toiminta alkoi vuoden 2016 alusta.

Sidosryhmät ja heidän edustajansa ovat:

Tuusniemen kunnanhallitus, Pirjo Smolander (2016-2017), Matti Rahunen (2017-)

Tuusniemen yrittäjäyhdistys ry, Erik Nissinen (2016-)

Tuusniemen Teollisuus Oy, tj. Tuija Valta (2016-)

Tuusniemen Kylät ry, Matti Rahunen (2016-2017), Hannu Hyvärinen (2017-2018), Pirjo Smolander (2018-)

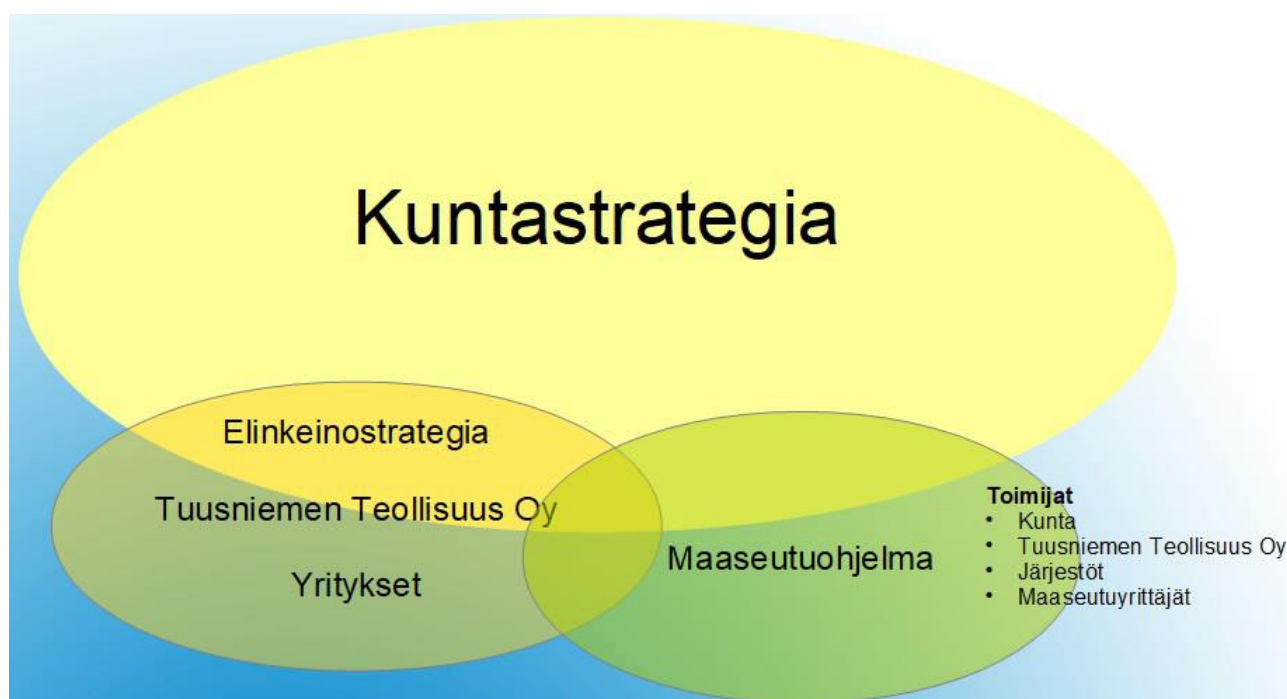
MTK Tuusniemi, Matti Pitkänen (2016-)

Sydän Savon Maaseutupalvelut, Laura Reinikainen (2017-)

Työryhmän sihteerinä toimii vapaa-aikasihteerä Sirkku Kumpulainen (2016-)

Nuorten edustaja kokouksissa 2016-2017 olivat Ilari Hassinen ja Annika Kärppä. Nuorten omasta aloitteesta heidän edustaja jäi pois kokouksista, ja nuorten kuuleminen hoidetaan nuorisovaltuuston kautta.

Maaseutuohjelman asemointi

Maaseutuohjelma ei ole irrallinen saareke, vaan kiinteä ja täydentävä osa kunnan kokonaiskehittämistä. Ohjelman kautta pyritään löytämään uusia avauksia ja kehittämisideoita, joita toteutetaan kunnan normaalin budjettitoiminnan tai elinkeinostrategian kautta. Ulkopuolisten rahoituslähteiden löytäminen on myös tärkeää.

Maaseutuohjelman toteutusta ei ole erikseen resursoitu kunnan vuotuisessa budjetissa.

Maaseutuohjelma täydentää ja täsmentää kuntastrategiaa. Ohjelma koostuu asiakokonaisuuksista, jotka ovat nousseet esille kuntalaisilloissa ja erilaisissa kyselyissä.

MAASEUTUOHJELMAN 2015-2018 ANALYSOINTI

Maaseutuohjelmaa laadittaessa varsin pitkään ajatuksena oli, että sisältö koostuisi maa- ja metsä- talouden (biotalous) sekä järjestötoiminnan tulevaisuustarpeista. Ohjelma-asiakirjan taustatiedossa tämä on selvästi luettavissa.

Ohjelman laadintaprosessin loppuvaiheessa havaittiin selkeästi, että myös kunnan ulkoiseen ja sisäiseen viestintään ja toimintaympäristöön liittyvät kehittämistarpeet tulee ottaa vahvasti mukaan maaseutuohjelman sisällöksi.

Ohjelman ensimmäinen toimenpideosa koski vuosia 2015-16. Make- ryhmän tehtävänä on seurata ohjelman toteutusta ja päivittää ohjelmaa vastaamaan uusia kehittämisajatuksia. Käytännössä ohjelmaa päivitettiin vuosittain järjestettävän tulevaisuuskahvilatoiminnan kautta. Make- ryhmä on järjestänyt kaksi kertaa avoimen kehittämisillan (Tulevaisuuskahvilan), jonka keskeisimmät tulokset arvioinnin jälkeen on siirretty ohjelman sisällöksi. Ensimmäinen päivitysversio valmistui vuoden 2016 syksyllä koskemaan vuosia 2017-2018. Tulevaisuuskahviloissa on julkaistu myös seurantatiedot ohjelman toteutumisesta.

Alla oleviin taulukoihin (Taulukko A ja Taulukko B) on koottu maaseutuohjelman 2015-2018 toimenpiteet ja toteumat.

Taulukko A: Toimenpiteet 2015-2016

Toimenpide	Toteuma
Koulutus toimijoille yhteisten tavoitteiden ja ideoitten löytymiseksi	Ei toteutunut suunnitellussa muodossa
Yhdistystoiminnan kehittämiseksi kunta päättää avustusten pitkäaikaisemmasta ohjelmasta.	Toteutui v. 2016: Avustusten taso säilyi nykyisellään.
Perustetaan MAKE- työryhmä	Toteutui
Tuusniemen kesälehdien laatiminen vuosittain	Toteutui
Kunta osallistuu 1-3 messuille/ vuosi.	Toteutui
Järjestöille ym. hanketoimijoille mahdollistetaan väliaikaista rahoitusta yleishyödyllisten hankkeiden käynnistämiseen.	Ei ole toteutunut. Lainsäädäntö kieltää kunnan lainoituksen.
Hankerahoituksen aktivointi. Tuusniemellä vuosittain vähintään 2 kehittämishanketta	v. 2016: 7 kpl (Kalakukko ry ja ELY)
Luontokohteiden kehittämissuunnitelma Pahkasalo, Satama-alue, Tuusmäki, Seinävuori ja Juojärven reitistö.	Syventävä keskustelu ja suunnittelualoite kunnanhallitukselle Seinävuorta koskien.
Yhteistyötä yli kuntarajojen mm. Outokumpu, Kaavi, Tuusniemi yhteistyön lisääminen.	Konkreettisia uusia avauksia vähän.
Maisematarinan toteuttaminen, luomaan kokonaisuutta kyläsuunnitteluun.	Suunnitellussa muodossa yrityksistä huolimatta ei ole vielä toteutunut

Maaseutuohjelman luonteeseen kuuluu, että kaikki yksittäiset toimenpiteet eivät välttämättä toteudu suunnitellussa muodossa, vaan muutokset ovat mahdollisia. Toimenpideosa on paras mahdollinen ehdotus kulloisessakin ajankohdassa.

Yhteenveto

Toteumasarakkeesta voidaan tulkita, että suunnitellut toimenpiteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti hyvin vuosina 2015-2016.

Taulukko B. Toimenpiteet 2017-2018 ja toteuma

Toimenpide	Toteuma
1. Järjestötoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen (Vastuutaho Tuusniemen kunta)	
Kunnan hallinnoiman järjestötilan saaminen kaikkien yhdistysten käyttöön	Käytössä syksystä 2017 alkaen. Tilan pysyvyyden ratkaiseminen vielä kesken. Sijainniltaan ja toiminnallisuudeltaan hyvä tila.
Järjestöavustusten säilyttäminen vähintään v.2016 tasolla	Kirjattu vapaa-aikatoimen toimintasuunnitelmaan, hyväksytty valtuustossa 12/2016.
2. Kunnan sisäisen ja ulkoisen viestinnän parantaminen sekä kuntalaisten osallisuuden lisääminen (vastuutaho Tuusniemen kunta)	
Infotv:n käyttöön ottaminen	Toteutuu kesällä 2018
Kuntalaisten osallistuminen ja osallistaminen kunnan päätöksentekoon tarjoamalla matalan kynnyksen vaikuttamismahdollisuuksia -Kunnan internetsivujen ajantasaisuus, mm. esityslistat näkyvillä - erilaiset yhteistyökanavat ja toimintaryhmät - tulevaisuuskahvilatoiminnan ottaminen osaksi pysyvää toimintakulttuuria - kuntalaisraadin tms. perustaminen - kunnan www-sivujen etusivuille osallisuuslinkki - webropol- kyselyalustan käyttö	- Internetsivu-uudistus tehty, aineiston päivittämisessä ajoittain hitautta - Toiminnassa Make, Kylät ry, nuorisovaltuusto järjestöillat - Tulevaisuuskahvila toteutunut 1 krt/v. - Kuntalaisraati ei ole toteutunut - Osallisuuslinkki vaikeasti löydettävissä - webropol –kyselyalusta otettu käyttöön 2018
Make- ryhmän nimeäminen uuden valtuustokauden alussa, ja maaseutuohjelman toteutumisen seuranta ja uuden ohjelman luominen	Make –ryhmä nimetty kunnanhallituksessa 31.7.2017. Toteutui suunnitellusti.
Monikanavaisen viestinnän toteuttaminen eri ikäryhmät huomioiden	Kunta käyttää eri kanavia tiedotuksessaan, mm. www-sivut, fb, ilmoitustaulut, lehti Valmistelussa olevista asioista tiedottamista tulee lisätä.
Järjestötilan käyttö monipuolisena uusien ideoiden kehittämönä, myös yritykset	Tila käytössä syksystä 2017 alkaen. Järjestöjen iltakahvit kokeiluvaiheessa. Tilan monikäyttöisyydessä kehitettävää.
3. Biotalous edistäminen	
3.1. Biotalous keskeisimmät kehitysteemat ovat lähiruoka, jäteneuvonta ja peltöjen käyttö sekä energiantuotanto (Vastuutahot: MTK-Tuusniemi, Sydän-Savon Maaseutupalvelut, Tuusniemen Teollisuus Oy)	
Ainakin yksi opintomatka lähialueen kehityskohteisiin/v	Suunnitelmissa esim. kuituhamppuun tutustuminen, yhteistyössä Sydän-Savon maaseutupalvelut
Monikanavainen ja tehokas tiedottaminen kohderyhmille	MTK ja Tuusniemen Teollisuus ja kunta tiedottavat omissa verkostoissaan.
3.2. Matkailu	
Tuusniemi mukaan Outdoor Finlandiin (reitistöjen kehittäminen ja markkinointi)	Tuusniemellä meneillään suunnitteluhanke Seinävuoren kehittämiseen, satama-alueeseen ja Luostarivaellukseen. Investointihakemus vireillä.

Toimenpide	Toteuma
4. Eri rahoitusvaihtoehtojen tehokas hyödyntäminen Vastuutahot: Järjestöt, yritykset, Tuusniemen Teollisuus Oy, Tuusniemen kunta	
Vähintään 2 kehittämishanketta / vuosi	Vuonna 2017 alkaneita hankkeita ainakin kuusi kappaletta (järvikalahanke, reitistönsuunnittelu, työllisyyskokeilu, valokuvahanke, pieninvestointihankkeita kylillä, teollisuusalueen tiehankkeet)
5. Toimintaympäristön kehittäminen (Vastuutahot: Tuusniemen kunta, Tuusniemen Teollisuus Oy, järjestöt)	
Seinävuoren ja muiden luontokohteiden kehittäminen ja tuotteistaminen (Suunnittelu ja investoinnit)	- Tuusniemi mukana maakunnallisessa Outdoor Finland- esiselvityksessä - Koillis-Tuusniemen kyläyhdistyksellä Silmäsuoprojekti käynnissä
Satama-alueen vetovoimaisuuden kehittäminen esim. suunnittelemalla ja rakentamalla sinne jotain, jota ei ole missään muualla	Suunnitelmia kehittämiseksi on olemassa.
Isojen kesätapahtumien vakiinnuttaminen kuntaan ja pienempien tapahtumien toteuttaminen ympäri vuoden	Kutujuhlat vakiinnuttanut asemansa - monipuolisia pieniä tapahtumia kaivataan lisää etenkin talvelle
Kunnan ylläpitämien reitistöjen ja matkailullisesti merkittävien kohteiden vuosittainen ylläpito ja korjaukset Outdoor Finlandin ohjeistuksen mukaan	Huolto – ja korjaustöihin tavoitteena saada selkeät ohjeistukset. Ei ole toteutunut.

Yhteenveto

Toimenpideohjelmaosan kehittämis ehdotukset ovat toteutuneet yllättävän hyvin. Keskeneräiset asiat vaativat pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä.

MAASEUTUOHJELMA 2018-2021

Toimintatapa

Maaseutuohjelman sisältö laaditaan avoimen kansalaistoiminnan hengessä. Kunnan asukkaat haastetaan mukaan kukin omilla resursseillaan ja ajatuksillaan. Osallistavan ideoinnin kautta etsitään kehittämistä hiertävät pullonkaulat ja haetaan niihin ratkaisuja. Toisaalta ideoinnin kautta haetaan näköpiirissä olevia kehittämismahdollisuuksia ja kuinka niitä voitaisiin hyödyntää Tuusniemen kehittämisessä.

Toimenpiteiden toteutukseen pyritään etsimään tarkoituksenmukaisin toteutustapa ja rahoitus.

Ohjelmalle ei ole määritelty erillistä budjettia, vaan toteutusresurssi haetaan tapauskohtaisesti.

Tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2018–2019

Vuosien 2018-2019 tavoite- ja toimenpidesuunnitelma pohjautuu maaseutuohjelmatyön kokemuksiin vuosilta 2016-2017 ja tulevaisuuskahvilan (syksy 2017) tärkeimpiin kehittämistavoitteisiin sekä v. 2018 alussa toteutettuun webropol- kuntalaiskyselyyn.

1. Järjestötoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen

- ✓ Järjestö- ja nuorisotilan käyttö monipuolisena uusien ideoiden kehittämönä, myös yritykset
 - ✓ Järjestö- ja nuorisotilan jatkuvuuden turvaaminen
 - ✓ Järjestöjen roolin kirkastaminen maakuntauudistuksen toteutuessa, myös palveluntarjoajana
 - ✓ Paikallisen järjestörakenteen kehittäminen
 - ✓ Avustustoiminnan harmonisointi (kunta / kehittämissäätiö)
 - ✓ Järjestöavustuksien (kunta, kehittämissäätiö) säilyttäminen vähintään ennallaan
- Vastuutaho: Tuusniemen kunta, järjestöt

2. Kunnan sisäisen ja ulkoisen viestinnän parantaminen

- ✓ Infotv:n käyttöön ottaminen, monipuolisen sisällön tuottaminen
 - ✓ Monikanavaisen viestinnän toteuttaminen eri ikäryhmät huomioiden (sanomalehti, facebook, ilmoitustaulut, infotv:t, instagram, radio, kesälehti)
- Vastuutaho: Tuusniemen kunta

3. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen

- ✓ Kuntalaisten osallistuminen ja osallistaminen kunnan päätöksentekoon tarjoamalla matalan kynnyksen vaikuttamismahdollisuuksia.
 - o Webropol- kyselyn tehokas käyttö
 - o Avoimet ideointitilaisuudet
 - o Aloite- ja palautekynnyksen madaltaminen
 - o Etukäteen tiedottaminen päätettäväksi tulevista asioista
 - o Järjestötyön aktivointi (yhteiset kokoontumiset esim.)
 - ✓ Äänestysaktiivisuuden lisääminen (laajat ennakkoäänestysmahdollisuudet, kirjastoautoäänestys, kuljetukset äänestyspaikoille, vaalipaneelit)
- Vastuutaho: Tuusniemen kunta, järjestöt (myös poliittiset), yritykset

4. Biotalousen edistäminen

4.1. Keskeisimmät kehitysteemat ovat lähiruoka, jäteneuvonta, luonnonvarat sekä energiantuotanto

- ✓ Siirtolapuutarhatoiminnan elvyttäminen
- ✓ Ainakin yksi opintomatka/v lähialueen kehityskohteisiin
- ✓ Monikanavainen ja tehokas tiedottaminen kohderyhmille

Vastuutaho: MTK- Tuusniemi, Sydän Savon maaseutupalvelu, Tuusniemen Teollisuus Oy

4.2. Matkailu

- ✓ Tuusniemi mukaan Outdoor Finlandiin (reitistöjen kehittäminen ja markkinointi)
- ✓ Reitistösuunnitelman investointien toteuttaminen

Vastuutaho: Tuusniemen Teollisuus Oy, Tuusniemen kunta, järjestöt, yritykset

5. Eri rahoitusvaihtoehtojen tehokas hyödyntäminen (Mm. ELY- keskus, P-S Liitto, Suomen kulttuurirahasto, Museovirasto, Kalakukko ry, säätiöt)

- ✓ Tiedotus- ja aktivointityö ulkopuolisten rahoituslähteiden mahdollisuuksista.
- ✓ Vähintään 4 kehittämishanketta / vuosi
- ✓ Osallistuminen maakunnallisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin tarkoituksenmukaisuus periaatteen mukaan

Vastuutaho: Järjestöt, yritykset, Tuusniemen Teollisuus Oy, Tuusniemen kunta

6. Toimintaympäristön kehittäminen

- ✓ Luontokohtainen kehittäminen ja tuotteistaminen (suunnittelu ja investoinnit)
- ✓ Tarinoiden hyödyntäminen luontokohteiden kehittämisessä
- ✓ Satama-alueen kehittämissuunnitelman laatiminen
- ✓ Maamerkin suunnittelu ja rakentaminen taajaman/sataman kohdalle
- ✓ Isojen kesätahtumien vakiinnuttaminen kuntaan
- ✓ Merkittävän talvitahtuman aktivointi
- ✓ Kunnan ylläpitämien reitistöjen ja matkailullisesti merkittävien kohteiden vuosittainen ylläpito ja korjaukset Outdoor Finlandin ohjeistuksen mukaan

Vastuutaho: Tuusniemen kunta, Tuusniemen Teollisuus Oy, järjestöt ja yritykset

OHJELMAN SEURANTA JA PÄIVITTÄMINEN

Maaseutuohjelman seuranta ja päivittämistä varten perustettu Make- ryhmä jatkaa toimintaansa.

Ryhmä kokoontuu tarvittaessa, kuitenkin vähintään 2 kertaa vuodessa. Make- ryhmän sidosryhmät ovat Tuusniemen kunta, Tuusniemen Teollisuus Oy, MTK Tuusniemi, Tuusniemen kylät, Sydän Savon Maaseutupalvelut, Tuusniemen Yrittäjäyhdistys. Kunnan luottamushenkilö- ja kunnan työntekijäpuolen edustajan nimeää kunnanhallitus. Muut jäsenet ovat kunkin sidosryhmän päätettävissä. Lisäksi Make- ryhmä pyytää yksittäisiin asioihin nuorisovaltuustolta näkemyksiä.

LOPUKSI

Maaseutuohjelmatyötä voisi kuvata viimeisimmässä tulevaisuuskahvilassa esiin nousseella ilmauksella: "Siivuukonnoon jäliltä timanttien lonintaa". Lause pitää sisällään ajatuksen avoimen ideoinnin jälkeisestä prosessista, jossa parhaat valitaan jatkotyöstöön. Se kertoo myös sen, että kaikkia ideoita ei ole mahdollista toteuttaa. Välttämättä tarvitaan valintaa.

Tuusniemen maaseutuohjelmatyö pyritään pitämään mahdollisimman avoimena ja kuntalaisia kuullaan aidosti. Ohjelman toteutus on enemmän prosessi kuin perinteisessä mielessä ymmärretty jäykkä ohjelma. Sisältöä tarkastellaan kriittisesti vuosittain ja tehdään tarvittavat täydennykset ja korjaukset. Toimenpideosan sisällön tuottamiseen osallistetaan tulevaisuuden tekemisestä kiinnostuneet kaikki asukkaat.

Suomen perustuslain 14§:n mukaan julkisen vallan velvollisuus on edistää kansalaisten osallistumista heitä koskevaan päätöksentekoon. Tässä mielessä Menestyvä Maaseutu-asiakirja voisi nimetä osallisuus- tai lähidemokratiaohjelmaksi. Avoimen kansalaistoiminnan kautta saatuja kehittämiskehittämisideoita viedään määrätietoisesti toteutukseen.